

בעזרת השי"ת

גליון ש"ק פר' ואתחנן – נחמו

יו"ל ע"י מכון והוצאת ספרי

"נקודות הכסף"

שע"י מוסדות

דברי שלום

ע"ש רבינו הרש"ש זיע"א

בראשות הגה"צ יחזקאל בינג שליט"א

רחוב מהרש"ל 11 בני ברק.

טלפון: 03-6196739

דוא"ל: 5798972@gmail.com

אתר: dshalom.org

שבתא טבא וכוט"ס

ואתחנן אל ה'. ומי גוי גדול אשר לא אלוקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראינו אליו.

אומ' המדרש (מדרש רבה פ"ב סי"ז): מהו בכל קראנו אליו, אמרו רבנן יש תפלה שנענית לארבעים יום ממני אתה למד ממושה דכתיב ואתנפל לפני ה' מ' יום וגו'. ויש תפלה שנענית לב' יום, ממני אתה למד מדניאל דכתיב (דניאל ז) לחם חמודות לא אכלתי עד מלאת שלשה שבועים ימים, ואח"כ אמר ה' שמעה ה' סלחה וגו'. ויש תפלה שנענית לשלשה ימים ממני את למד מיונה דכתיב (יונה ב) ויהי יונה במעי הדגה וגו' ואח"כ ויתפלל יונה אל ה' אלהיו ממעי הדגה ויש תפלה שנענית ליום אחד ממני את למד מאליהו דכתיב (מ"א יח) ויגש אליהו הנביא ויאמר וגו' ויש תפלה שנענית לעונה ממני את למד מדוד דכתיב (תהלים סט) ואני תפלתי לך ה' עת רצון ויש תפלה שעד שלא יתפלל אותה מפיו הקב"ה יענה שנאמר (ישעיה סה) והיה טרם יקראו ואני אענה:

הנה כשנתבונן במדרש הזה נבין את ענין האמונה הפשוטה, לבל יתיאש האדם מלהתפלל על משאלותיו אפי' שרואה זה זמני זמנים שמבקש ומתחנן ואינו נענה, וזאת לטעם שהכל בחשבון הוא מאתו יתברך.

שהנה איתא בסה"ק שהתפילה ענינה הוא צורך גבוה ועליית השכינה, כי כל מגמתינו בעולמינו צריך להיות על האופן הזה להעלות את השכינה, כי ע"י האדם ומעשיו תלוי ענין עליית או ירידה ח"ו לשכינה הק'.

והטעם הוא כי הנה שכינה, הוא מלשון שוכן שהשי"ת שוכן עמנו, שע"י מעשינו הטובים שוכן עמנו השי"ת, וח"ו להיפך מסתלק מעמנו השי"ת ויש לו מזה צער רב שאין לו מקום לדור בו על ידינו ברואיו שברא למטרה זו להיטיב לנו ושנחיה את זאת, ולכן ע"י התורה ומצוות ומעש"ט נעשה נחת רוח למעלה והשי"ת שוכן עמנו.

אמנם אע"פ שהאדם לומד ומתפלל ועושה מצוות ומעש"ט, עדיין הוא בסכנה גדולה שלא ישכח את הנקודה העיקרית והיא שכל פעולה ומעשה טוב ולימוד ותפילה הכל בכל ידע וישריש בקרבו שהכל הוא כוח ה' ואין שום מציאות ושום כח אחר ח"ו בעולם כלל מבלעדיו יתברך,

כמו שכ' הרה"ק מקמרנא בסה"ק נתיב מצוותיך וזלה"ק: "ממלא כל עלמין מסבב כל עלמין לית מחשבה תיסא בך כלל בכל תנועה ותנועה שם אלופו של עולם" ובעת שהאדם ברור לו ענין זה, ע"י שחוזר עליו שוב ושוב אלפי פעמים נעשה אצלו דבר זה ברור יותר ויותר, ואזי בכל פעולה שעושה ברור לו שהוא אינו עושה כלל וכלל, והכל מאתו יתברך הוא, וע"כ נעשה עילוי וכבוד השכינה באופן נעלה

ביותר, באשר ע"י פעולות האדם מתגלה ומתרומם ביתר שאת ועוז גדולת ומעלת השי"ת.

אמנם היצה"ר מכח הבחירה ניתנה לו רשות להסית את האדם ולבלבלו מהנקודה העיקרית האלוקית כאילו יש ח"ו איזה כח אחר מכוחו יתברך, וכאילו גם הוא מציאות בעולם חוץ ממציאותו ית"ש, וע"כ השי"ת ברוב רחמיו וחסדיו כי לא ידח ממנו נדח ונתן לכל אדם ואדם לפי ענינו ותיקונו בימי חייו שיהיה לו איזה חסרון השייך לענין תיקונו ואחר שמשתדל בזה רואה שכל השתדלותו לא מועילה מאומה מתעורר בזה לאמונה פשוטה וברורה שהכל מאתו יתברך הוא ואז מתחיל להתפלל על הענין והחסרון הזה.

אולם השי"ת יודע כל אחד כמה תפילות עליו להתפלל בכדי לקבל מבוקשו, כי הכל תלוי מה בקשתו ומה רצונו בבקשה ההיא שמתפלל, וכמה שברור לו לאדם בחיסרון שהכל ממנו יתברך ובכל צרותם לו צר, וכל חסרון שיש לו לאדם נמשך הוא מחסרון השכינה שהיות ולא ברור לו שהכל מכח ה' יתברך הוא מחמת שהוא עשוי מגוף חומרי גם המושך אותו לחיות את עצמו, אזי אם זוכה ויש לו את הזכות מעוררים אותו מן שמיא להתפלל ולבקש מה' ועי"כ מחדיר בקרבו שהכל מאת ה' יתברך, וכן שהכל צריך להעשות עבור כבוד שמו יתברך שזה תכלית הכל.

ונמצא לפי"ז שתכלית התפילה אינה "כרטים כספומט" להשיג את מבוקשו, אחר שניסה כל מיני דרכים ולא הצליח לוקח את התפילה כפוטנט להשיג את מבוקשו, אלא התפילה היא התכלית הנרצה בחסרון, שעל ידי התפילה מחדיר לעצמו שכל החסרון בא לו מן שמיא לעוררו לחיות שהכל בכל מכל כל הוא אך ורק מאתו יתברך ומכחו, ועל האדם לבטל את עצמו מכל וכל להבין שאין לו מצד עצמו כלום, ועי"כ יתרומם ויתגדל כבוד שמו יתברך ועילוי השכינה, והשי"ת יוכל לשכון בקרבו.

ועתה נבין לשון המדרש בענין התפילה, שיש תפילות הנענים מיד, ויש לאחר כ"כ זמן, ויש לעוד יותר זמן כמו שכ' שם, שהכל תלוי באיזה ענין שמבקש כמה יכול לתת שם את הנקודה שהכל מאתו יתברך ולהפשיט את עצמו מכוחו ועוצם ידו בזה, וכן כמה שמתכוין בזה לשם שמים שאז בקשתו היא בענין של כבוד שמים ויכול בזה להענות אפי' מיד ואפי' טרם שמבקש, אולם אם כוונתו שלא לש"ש או שנעשה דרך מה שרוצה מציאות של כוחו ועצם ידי, אזי מרחמים עליו מן שמיא ומונעים זאת ממנו בכדי שיתעורר עי"כ להתפלל ולהתחנן אל ה' שיעזרהו בזה ומשנן לעצמו ע"י התפילה שוב ושוב שהכל בכל מכל הוא מאתו יתברך ונותן לו יתברך את ההכנעה ואז זוכה לפעול לא רק את מבוקשו אלא גם את תכליתו האמיתי להשרות את שכינתו יתברך על כל פרט ופרט מעניני חייו שזה העיקר והתכלית האמיתי כן יזכינו ה' לזה אכי"ר.

ספה"ק דגל מחנה אפרים

אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד מלבדו.

יש לפרש בזה בדרך רמז על דרך שאמרתי על פסוק (דברים י', כ"א) הוא תהלתך והוא אלהיך כי כשאדם רוצה לומר ברוך אתה ה' כשאומר ברוך קודם שמזכיר השם הוי"ה ב"ה בודאי המבין יבין שהוא אומר להוי"ה ב"ה כי במחשבה הוא גם כן מחשב להוי"ה קודם שאומר ברוך אף שאינו אומר עדיין בפיו ה' וכן קודם אתה וקשה למה שאמר אחר כך אתה ה', ויש להבין זה על פי משל למלך שיש לו שרים רבים ונכבדים זה מזה ומה גדולתם, חשיבותם הוא גדולתם ומהו חשיבותם זה שמקורב יותר למלך ומי הוא היותר מקורב למלך זה שהמלך אוהב אותו ביותר מחבירו ומהו אהבתו שאוהב המלך אותו מפני חכמתו שהוא יותר חכם מחבירו ומהו חכמתו שמכיר יותר גדולת המלך לכן הוא אוהב יותר את המלך וירא ממנו ובוש מלפניו לעבור את רצונו כי הוא מכיר ביותר חשיבות המלך האיך הוא (ישעיה ו', ג') מלא כל הארץ כבודו ובלעדו (בראשית מ"א, מ"ד) לא ירים איש את ידו ואת רגלו והוא מהוה את כולם ומחיה את כולם (תהלים ק"ג, י"ט) ומלכותו בכל משלה ולכן רוצה השר הזה להגדיל ולרומם בעיני כל גדולת המלך שיכירו גם הם גדלו וטובו אשר מלא עולם ולכן המלך החכם היודע לבו ומחשבתו הטובה ורצונו הזכה הוא מקרב אותו יותר ואוהב אותו אהבה נאמנה כמו אברהם אוהבי ולכן כשבא לפעמים אדם אחד לשאול איזה דבר מן המלך הדרך הישר הוא לסדר מקודם שבחו ואחר כך ישאל את צרכיו והנמשל מובן מאליו וכשאדם חכם בא לפני המלך ומתחיל בשבחו הוא מחשב במלך בראש התיבה של השבח שמתחיל לדבר דהיינו כשמתחיל יתעלה ויתרומם ויתגדל קודם שמזכיר שם המלך ועצמותו של מלך הפקחים החכמים העומדים בבתי גוואי בהיכלי המלך העליונים ומקורבים למלך הם מבינים בודאי קודם שמזכיר שם המלך ועצמותו שהוא משבח בודאי להמלך העומד נגדו כי מי הוא הכסיל ההולך בחושך לשבח לפני המלך זולתו הלא יתחייב את עצמו לחתוך את ראשו אך אותם שהם רחוקים מן המלך העומדים בחצרות ובבתי בראי והעבדים הרחוקים מן המלך מפני שאין שכלם בריא וחזק הם אינם מבינים זה רק כשאומר עצמותו נוכח המלך ומזכיר שמו הגדול אזי כולם יודעים

ששבחו מגיע למלך עצמו ועומדים כולם באימה ברתת ובזיע לשמוע שבחו ולהודות על דבריו אם נכוחים יהיו לפני המלך וזהו (יחזקאל א'; כ"ד) בעמדם ישראל בעמידה תרפינה כנפיהם לשמוע הדיבור, וכן הוא הנמשל כשאומר ברוך במחשבתו הוא הוי"ה יהיה ברוך אך אתה ה' הוא להעלות אותן העולמות השפלים הרחוקים מן המלך אזי כשאומר אתה שהוא עצמותו של מלך ואחר כך אומר הוי"ה כולם נתמלאו אימה ותענוג ויראה ופחד ושומעין קול המשבח ונתעלו כולם על ידו, וזהו הרמז הוא אלהיך והוא תהלתך כי ההתחלה שהוא ברוך ועדיין נסתר שאינו מזכיר עדיין עצמותו לנוכח שהוא אתה גם כן אלהיך היינו שם אלוהותך כנוצר לעיל והוא גם כן תהלתך, וזהו אתה הראת לדעת פירוש מלת אתה הוא להראות לדעת כל העולמות התחתונים שנבראו בכ"ב אתוון בשם אלהים אפילו כל הטבעים כולם ידעו שה' הוא אלהים פירוש שהוי"ה ב"ה מלא כל הארץ כבודו ועל ידו נתהוו כל הטבעים שהם בחינת אלהים שמלא כל הארץ כבודו ועל ידי זה מחיה את כולם ומעלה אותם לשורשם הוי"ה ב"ה אין עוד מלבדו והבן:

ספ"ק מאור ושמש

ובקשתם משם את ה' אלהיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך.

יש לדקדק שפתח הכתוב בלשון רבים ובקשתם משם וסיים בלשון יחיד ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך הכל בלשון יחיד. ונראה לי דהנה האדם מחויב לזכך את עצמו בהזדככות גדול, אבל עיקר הזדככות הוא על ידי תפלה בכונה והוא העיקר עבודת בדורות הללו שיהיה התפלה ביראה ואהבה רבה, ועל ידי זה יוכל לבא לידי מעלות גדולות ורמות ולידי מדריגות גדולות, כמו שאמר הרב החסיד בוצינא קדישא מו"ה משה זצוק"ל מפשעווארסק שזה רמז דוד המלך ע"ה פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם תכתב זאת לדור אחרון, ודברי פי חכם חן. אבל העיקר הוא להתפלל עם הציבור דוקא, הגם שמתפללים במהירות או באריכות מחויב לדחוק את עצמו להתפלל דוקא בציבור ולא ביחידות ואז יוכל לבא לידי מדריגות גדולות. והנה הגם שמתפללים אלף אנשים ביחד בציבור מכל מקום אינו דומה תפלת זה האדם לזה האדם, שכל אחד מוצא אלקותו יתברך לפי כונתו והכנתו שעשה קודם התפלה. ונבא אל ביאור הכתובים ובקשתם משם את ה' אלהיך דהיינו בציבור, לכן נכתב לשון רבים ובקשתם, וסיים ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך וגו' הכל בלשון יחיד, כי כל אחד מוצא אלהותו יתברך לפי הזדככותו ולפי הכנתו כנ"ל. וגם אחר כך כתיב בצר לך ומצאוך וגו' ושבת עד ה' אלהיך הכל בלשון יחיד, כי התשובה טובה ביחיד כל אחד בפני עצמו, כי כל אדם יודע נגעי לבבו על מה לעשות תשובה לכן נכתב בלשון יחיד:

כי מי כל בשר אשר שמע קול אלהים חיים מדבר מתוך האש כמונו ויחי.

קשה מה שאמרו כמונו רצה לומר אדם כמותם לא יכול לשמוע דברי אלהים חיים אבל איש אחר ח"ו יוכל לקבל לשמוע דברי אלקים חיים. ולבאר הדבר כי כבר פירשתי הפסוק וישב משה את דברי העם אל ה', שאף משה רבינו הפליג בדבר הזה שאמר גם כן רצוננו לראות את מלכנו, ומכל שכן שישראל עשו שלא כהוגן מה שביקשו לראות את מלכם, כי אין לאדם אף שהוא צדיק גדול אין לו לבקש השגות גדולות רק מחויב לעבוד להשם יתברך מיראה ומאהבה ובמעשים טובים, והשגות בעולמות עליונים יבאו לו ממילא כפי יחנן אותו השי"ת, כי כאשר יבקש האדם השגות גדולות הוא אינו מדרך ענוה כי כבר אמרו חז"ל מה שעשתה חכמה עטרה לראשה עשתה ענוה עקב לסוליתה כמו שאמר הכתוב ראשית חכמה יראת ה'. גם אמר הכתוב עקב ענוה יראת ה'. וזה שאמר הכתוב ויתיצבו בתחתית ההר, רצה לומר שהר סיני היה במדריגת ענוה יותר מבני ישראל כי הוא היה עניו מאד כידוע, ובני ישראל אמרו רצוננו לראות את מלכנו והוא אינו מגדר ענוה, כי לא היה להם אז הזדככות גדול כל כך והיו רוצים להשיג השגות גדולות מה שלא היה להם לבקש. אך אחר קבלת התורה היה להם הזדככות יותר והיו אחר כך מבינים בעצמם שעשו שלא כהוגן מה שאמרו רצוננו לראות את מלכנו שביקשו השגות גדולות, לזה אמרו כי מי כל בשר וגו', רצה לומר שיש בו עוד הבשריות שעדיין אין לו הזדככות חומריות, מדבר מתוך האש כמונו ויחי, רצה לומר כמונו שלא היה לנו הזדככות כל כך ובקשנו גדולות ממנו ואף על פי כן עשה לנו נס שנשארנו בחיים. ואמרו אחר כך קרב אתה ושמע וגו'. לזה אמר השם יתברך היטיבו את אשר דברו שבאו להזדככות ובמדריגה זאת שהבינו בעצמם שעשו שלא כהוגן שביקשו גדולות ועתה באו למדריגת ענוה יותר והבין:

ספ"ק תפארת שלמה

עוד י"ל בסמיכת הפרשיות שמסיים בפ' הקודמת (דברים ג, כב) לא תיראום כי ה' הנלחם לכם. וסמיק לי' (שם כג) ואתחנן וגו'.

נקדים מ"ש בפ' (שם ו, טז) לא תנסון את ה' אלהיכם כאשר נסיתם במסה. דהנה כתיב (תהלים קיג, ד) רם על כל גוים ה' מי כה' אלהינו המגביהי לשבת המשפילי לראות וגו'. כי מדרך האפיקורסים הנסוגים אחור מעבודת השם המה אומרים כי רם ה' ואינו משגיח על התחתונים כי אין זה כבודו ית"ש וז"ש (שם קלט, כ) כי יומרוך למזמה וגו'. וזה המביאם לעמקי שאול וז"ש (שמות יז, ז) היש ה' בקרבנו אם אין ויבא עמלק וגו'. לא כן אנו מאמינים ובני מאמינים א"א המשפילי לראות בשמים ובארץ כי גם שמים לא זכו בעיניו. והוא המשגיח בעליוני ותחתוני. וגם זאת צריך למודעי כל איש הרוצה לגשת אל התור' והעבודה זה תפלה להיות לו התחזקות לבל ישמע לדבר היצר המסיתו ומקרר חמימות תשוקתו להראות לו אז גודל שפלותו מי אתה הרוצה לגשת אל עבודת הקודש ואתה מלא פשע ועון. ובכל היום הוא הולך ברום לבב ובגיאות כי מי כמוהו. אך האדם צריך להשליך אז בשעת

העבוד' כל השפלות והעצבות כמ"ש (פסחים סד, ב) אין מעבירין על המצות. ר"ל אין להזכיר העבירו' בשעת קיום המצות ויעשה המצוה בחשק נמרץ ועת לכל חפץ לתקן בפעם אחרת הפגמים שלו ולא עתה בשעת העבודה. וזה ג"כ הפי' (יבמות ג, ב) עשה דוחה ל"ת. וזה ענין פסוקי דזמרה קודם התפלה להכרית כל הקוצים כי הקליפות והסט"א מלא כל העולם. ובהשירו' ותשבחו' הוא כורת אותם למען יוכל לגשת אל הרנה ואל התפלה. וזה גם כן הרמוז בסמיכת הפרשיות לא תיראו' מפני הסט"א הרוצה לגשת לבלבל אותו להיות מורא על ראשו לגשת. כי ה' נלחם לכם ואתחנן וגו'. והבן:

ראה למדתי אתכם וגו' לעשות כן בקרב הארץ וגו' כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים וגו' ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה.

הנ"ל לפרש עפ"י הידוע מספרים הקדושים כי יפה כח העובד הש"י ב"ה גם בעת עוסקו בצרכי הגוף באכיל' ושתי' ושאר ענינים יותר מאם עובד רק בתורה ותפיל' ומצות. כי גם כל איש הוא מבין זאת שמכיון שצוה הקב"ה לעשות מצוה זו צריך לעשותה בדחילו ורחימו ומאחר שאין מעורב בה תאוה גשמיות וכולה לגבוה סלקא לכן אינו תמיה כלל בעיני כולם שהצדיק מתלהב באהבת ה' בעוסקו בתורה ועבודה אך מה שהצדיק עובד ה' גם בצרכי הגופניות בזה אין להם לרשעים שום השגה שגם בעינינים הללו לית אתר פנוי מיני' וגם בזה נוכל לעבדו ביתר שאת. וזה שאמר בלעם (במדבר כג, י, וברש"י) ומספר את רובע ישראל ואמרו חכו"ל שהקב"ה יושב ומצפה ומונה רביעותיהן של ישראל מתי תבא טפה כו' אמר בלעם בלבו מי שהוא קדוש ומשרתיו קדושים יסתכל בדברים הללו ועד"ז ניסמית עינו של אותו רשע עיין בפרש"י. והכוונה היא כמ"ש שבלעם תמה על מה שגם בעיני הגשמיות יש ניצוץ אלקי ושגם שם קדושתו חופף על בני' ועל זה ניסמית עינו אף שהי' חכם גדול וחוקר באלקות לא הי' יכול להשיג דבר זה כנ"ל. וז"ש ראה למדתי אתכם וגו' לעשות כן בקרב הארץ. פי' גם בעיני הארציות תוכלו ג"כ לעבוד אותו ית"ש שכל עיקר כוונת הבריאה הי' צופה הקב"ה לקבל נחת רוח מהצדיקים גם בעיני עוה"ז יעבדוהו באמת וזו עיקר ביאת הנשמה בארץ התחתונה כידוע. וז"ש כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים כמבו' לעיל כי עד"ז ניסמית עינו של בלעם. אשר ישמעון את כל החוקים האלו. פי' ישמעו כי גם בגשמיות יש חוקים ועבדות השם. ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה. והבן:

רק השמר לך ושמור נפשך מאד וגו' ופן יסור מלבבך כל ימי חייך והודעתם לבניך ולבני בניך וגו' יום אשר עמדת וגו' אשר ילמדון ליראה אותי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדון.

הנה לכאורה אין קשור לפסוקים הללו. גם מה שאמר פן יסורו מלבבך והודעתם לבניך. כיון שיסורו מלבבו איך יודיעום לבניהם. ונראה לפרש בדרך צחות על אותן בני אדם שהם עסוקים בהבלי עולם ומטפשין ומסירים מעל לוח לבם מצות השי"ת. גם בעמדם בתפלה שפתותיהם נעות ולבם בל עמהם. ורק את בניהם אשר יולד להם הם מייסרין אותם ללכת אל בית הספר שלא לבטל רגע אח' רק יעסקו בתורה ותפלה. והוא אינו משים אל לבו מה שהוא ממעט בעבודתו ית"ש ואיך ימלא לבבו להוכיח אחרים בשבט מוסר ובניו מומם ואינו מרגיש מומו הפוסל אותו. וזה שמרמז הכתוב השמר לך וגו' ופן יסורו מלבבך. ר"ל אתה בעצמך תסור מלילך בדרכי השם. והודעת' לבניך. היינו שתוכיח רק את בניך שהם ילמדו ועל עצמך לא תשגיח כלל. לא זו הדרך ישכון אור רק אשר ילמדון ליראה וגו' שהם עצמם ילמדו מקודם ליראה כו' ואח"כ את בניהם ילמדון:

וידעת היום והשבות אל לבבך וגו'.

הנה עיקר דרכי החסידות שידע האדם במה שעבר היום אם עשה איזה (מצוה) כראוי ונכון אם לא וישגיח על כל דרכיו אם המה נכונים. וזה הפי' וידעת היום. היינו אם תדע בכל יום מה שעשית ביום הזה. אז והשבות אל לבבך אז תוכל לעשות תשובה כיון שאתה משגיח על עצמך ועיניך הרואות כי עבר היום בהבל וריק ותשוב בתשובה שלימה:

